

שומרים על קשר! שבוע סבא וסבתא

מתאים לגיל

הרא"ה | מעפילים | שבט חדש - כי...

סוג הפעולה

פעולה

מערך

1/3

משך הפעולה

עד שעה

פעולה ממערך

מתאים לשבת

תקציר הפעולה

המעמד של סבא וסבתא בעיני הנכדים המתבגרים מורכב. מצד אחד הם אנשים מבוגרים בעלי ניסיון חיים עשיר ותבונה רבה שאי אפשר ללמוד במקום אחר, ומצד אחר הם נמצאים בעמדה רגישה – הם כנראה מעודכנים פחות במה שקורה עכשיו. הם לא תמיד משמשים דמויות רלוונטיות בחיי החניכים, ולעתים נתפסים כמשהו שעבר זמנו, ולא תמיד יש לנו זמן וכוח להקדיש להם. השבוע זה נועד להסב את תשומת הלב של החניכים אל סבא וסבתא שלהם. נתמודד עם המורכבות של הדמויות המבוגרות בחיים של החניכים המתבגרים ונדבר על חשיבותן בחייו. לא נשכח להזכיר את גישת היהדות לנושא ולהעצים בכך את חשיבותו. **שימו לב! הפעולה עשירה בדיונים, אין כל חובה להביא את כולם, רק את מה שמתאים לשבט שלכם?**

מטרות הפעולה

1. החניכים ישתפו באתגרים ובדברים שהם אוהבים בקשר שלהם עם הדור המבוגר במשפחתם
  2. החניכים ילמדו על המעמד המבוגר בתפיסת היהדות
  3. החניכים יבינו את חשיבות הדמויות המבוגרות בחייהם
- ציוד: כוסות חד-פעמיות, אטבים, סיפור מוכר, סיפור מוכר עם שינויים או משפט ממש ארוך בדף

מהלך הפעולה

1. **פתיחה** – פתחו במתודה נסתרת: הציבו בפני החניכים את נושא מערך הפעולות שמתחיל עכשיו. תוך כדי דיבור שתלו מילים גבוהות בסגנון ישן, כמו "יהיה גזע" ו"זה ממש שלאגר" ו"היו הפעלות משגעות". עוררו בחניכים תגובה לסגנון הדיבור שלכם, המתינו שהם יעירו לכם, שיגידו שהם לא מבינים אתכם או שיגחכו. דברו על התגובה שלהם וכוונו אותה לדיבור כללי על סבא וסבתא:
  - מהו הנושא "סבא וסבתא" בשבילכם?
  - האם אתם מרגישים שהוא רחוק מכם או קרוב אליכם?

– מה הוא מזכיר לכם?

– מה הוא אומר לכם?

חשוב להיות רגישים לחניכים שסבא וסבתא שלהם נפטרו, ואפשר לתת מקום לדודים גדולים או לדמויות מבוגרות אחרות בחייהם. אורך השיח כאן תלוי ברמת הקבוצה ובפתיחות שלה.

2. **שחקו "מגדל הבאסה"** – הנחו את החניכים לבנות מגדל כוסות חד-פעמיות, ובקשו מהם לבנות בתוך דקה מגדל יציב ככל האפשר. לאחר תום הזמן הכריזו שאתם בודקים את עמידות הבניין, והכו בו מכה קלה מאוד. כאשר המגדל יקרוס שאלו את החניכים: מה היה יכול לגרום לכם לבנות מגדל יציב יותר? לאחר שהחניכים יזרקו רעיונות תנו להם אטבי כביסה דקים (אפשר גם אטבי יצירה) ובקשו מהם לבצע את המשימה שוב, אחרי תכנון מקדים ובניית תוכנית פעולה. עכשיו נסו לתת מכה חוזרת ותראו שהבניין יציב יותר.

סכמו: מה היה ההבדל בין הסבב הראשון לסבב השני? בסבב השני היו לחניכים יותר כלים. היו להם אטבים שחיקו את הקשר בין הכוסות, שעזרו להם להחזיק את הכול כמו שצריך. נוסף על כך היה להם זמן לתכנן ולחשוב מראש איך תבנו את הבניין, הייתה תוספת זמן והיו כלים שעזרו להם. זו בדיוק המשמעות של ניסיון. לסבא וסבתא שלנו יש ניסיון, והרבה. הם עברו בחיים דברים שאנחנו עדיין לא ראינו, ויש להם זווית ראייה וחוכמת חיים שנובעת מהיכרות עם המציאות ומהעבר שלהם. אנחנו יכולים לבחור להקשיב ולהרוויח. האם אנחנו עושים את זה מספיק? האם יש דברים שצריך, לדעתכם, לבוא אליהם בלי ניסיון? (אם לחניכים יש מה לשותף בשלב זה, אפשר לתת לדיון להתפתח.)

3. **פתחו את הדיון לכיוון מקורות היהדות.** שימו לב שהדיון מדורג, ותוכלו לבחור את הרמה המתאימה לקבוצה שלכם.

הביאו את הציטוט "והדרת פני זקן". שאלו את החניכים: מאין אתם חושבים שלקוח הציטוט הזה? ממסכת אבות? מהגמרא? מהתורה? איפה אתם חושבים שהוא מתאים?

הציטוט הזה לקוח מהתורה, מחומש ויקרא פרק יט, פסוק לב. מה שאנחנו קוראים היום "דאורייתא". מה אתם חושבים שזה אומר על המצווה הזאת? איזה מקום היא תופסת בחיים שלכם? מנהג? המלצה? מצווה מחייבת? איפה היא פוגשת אתכם בכלל? (באוטובוס, במקומות ציבוריים, אצל המשפחה הפרטית שלי...) **העמקה:** הסבירו על מבנה הסנהדרין שישבה בירושלים. הקדימו והסבירו שהסנהדרין הייתה בית דין גבוה של 71 חכמים שישבה בירושלים בזמן שבית המקדש היה קיים. אחת הדרישות מדיין בבית הדין הגדול הייתה שיהיה "בעל שיבה". כלומר, מבוגר. מה אתם חושבים על הכלל הזה? למה הוא קיים? **למיטיבי לכת: שימו לב!** זהו דיון מעניין, אך הוא דורש הכנת רקע של המדריכים נוסף על הנאמר כאן.

הסבירו לחניכים מעט ממבנה פסיקת ההלכה בגמרא. מצד אחד יש כלל שאומר "הלכה כבתראי", כלומר אם יש מחלוקת בין פוסקי תלמוד ראשונים לפוסקים אחרונים, ההלכה היא לפי האחרונים. מצד אחר, יש אמירה של "כבר הורה זקן". כלומר, התבטלות של דעת הצעירים כלפי דעת המבוגרים שהיו שם לפנייהם (ציטוט זה מופיע במסכת שבת, במסכת סנהדרין ועוד). מה זה אומר? כיצד היהדות מאזנת בין החדש לישן? איך אתם חושבים שהכללים האלה עובדים יחד?

מרוח היהדות אפשר לראות חשיבות גדולה שהיא נותנת למבוגרים ולבעלי ניסיון. היא רואה את הזקנה כתכונה שמעניקה לאדם כבוד ויכולות שלא יוכל להשיג בכסף או בלמידה מאומצת, רק בכוח הזמן. לעומת תרבויות המקדשות את הנעורים, מנסות להעלים את הקמטים ולטשטש כתמי גיל, היהדות מעריכה ומכבדת

את הזקנה ורואה בה תכונה בעלת ערך משמעותי לחברה. אפשר לציין חברות קדומות שהיו נותנות לזקנים שלא עמדו בקצב ההליכה הרגלי למות בצידי הדרכים, כי הם לא היו עומדים בקצב. הם חשבו שמיותר להשקיע משאבים במישהו שלא מביא שום רווח, לא תורם, לא עוזר. מה דעתכם?

4. **שחקו את המשחק "סיפור חוזר"**: בחרו שני חניכים. חניך אחד יספר סיפור והחניך האחר יצטרך תוך כדי שמיעה להציג אותו. הסיפור יהיה סיפור דומה לסיפור מוכר אבל יהיו בו כמה שינויים, ככה שהחניך המציג יהיה מופתע מההתרחשות. לאחר שיסיימו להציג בקשו מהם להציג שוב סיפור אחר – את הגרסה המקורית של הסיפור (אפשר לקחת את כיפה אדומה, סינדרלה וכן הלאה). שאלו: מתי ההצגה נראתה טוב יותר? מתי היא הייתה מצחיקה יותר, כיפית יותר? מה אתם חושבים שהיה יותר נעים למציגים (מתי הם הרגישו בנוח?)

לשבטים שקטים יותר: אפשר לתת לחניכים לקרוא בקול פסקה שתעבירו ביניהם. החניכים צריכים לסיים לקרוא את הפסקה מהר ככל האפשר, וכל חניך יאמר בתורו רק מילה אחת. מדדו זמנים והראו לחניכים שבכל סבב הם הולכים ומשתפרים, כי בכל פעם הם זוכרים טוב יותר את המילה שעליהם להגיד, וכך הסבב מסתיים מהר יותר.

בחלק הראשון של המשחק היינו חסרי ניסיון. נהנינו מהחידוש, מהשינוי, מההפתעה. בשלב מסוים התעייפנו מלהמציא את עצמנו שוב ושוב – יש הנאה נעימה וביטחון בעשיית משהו מוכר ואהוב. החוויות השונות האלה מלמדות אותנו הרבה על ההבדל שבין הדור שלנו לדור הוותיק, בין הישן לחדש, בין המנוסה למנסה. מה טוב יותר לדעתכם? מה הייתם רוצים ללמוד? מה הייתם רוצים לנסות בעצמכם?

(אפשרות לדיון: אפשר לציין כאן את הבחירות המקומיות האחרונות, את הנבחרים שלה, למשל, את התחלפותו של יונה יהב באישה הצעירה, את עופר ברקוביץ' הצעיר שהתמודד בירושלים, את המתמודד אסף זמיר בתל אביב שהתקרב לרון חולדאי המנוסה, ואת המשמעות שלהם לחברה – התחלפות הדורות והמשמעות שלה. האם הייתם מעדיפים ראש עיר מבוגר או צעיר?)

5. **חזרו והתרכזו** בדמויות המבוגרות הקרובות לחיי החניכים. שאלו: מה מיוחד בסבא וסבתא שלכם על פני מבוגרים אחרים? לא שהם מכינים את השניצל הכי טעים או מספרים את הסיפורים הכי מעניינים אלא פשוט שהם שלכם. הם זמינים ומעוניינים בקרבה שלכם – הם מחכים לביקור ולטלפון. מה אתם רוצים לשנות ביחסים שלכם עם סבתא וסבא שלכם? האם אתם רוצים לשנות משהו בכלל?

6. **סכמו** את הפעולה: התחלנו בהבנה כי למבוגרים יש יתרון של ניסיון, וניסיונם מעשיר אותנו ומוסיף לחיינו. למדנו על יחס היהדות לזקנים – היא מעריכה ומחשיבה מאוד את הדור המבוגר. ראינו את העומק שבהבדל בין הדור הצעיר למבוגר ואת היתרונות שבכל גיל. סיכמנו בחיבור לחיי היום-יום שלנו: סבא וסבתא שלנו מחכים לטלפון שלנו ורוצים את המעורבות שלנו בחיים שלהם – וגם אנחנו רוצים אותם בחיים שלנו.